

NOMINACIJE ZA SOVRETOVO NAGRADO 2023

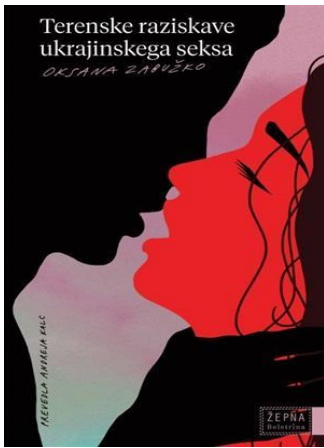
UTEMELJITVE

Andreja Kalc

(Foto: zasebni arhiv)

Terenske raziskave ukrajinskega seksa Oksane Zabužko

Oksana Zabužko (1960) je ugledna ukrajinska filozofinja, esejistka, angažirana intelektualka in pesnica, ki je dotlej izdala dvajset knjig, med drugim zdaj že kulturni in provokativni roman *Terenske raziskave ukrajinskega seksa*, ki je takoj ob izidu leta 1996 sprožil burne odzive.

Žanrsko hibridno delo, ki je še vedno izjemno sodobno in aktualno, je od prevajalke zahtevalo veliko znanja, tenkočutnosti, gibkosti in inovativnosti pri prenašanju vseh miselnih, čustvenih, idejnih in jezikovnih premen besedila. *Terenske raziskave* so napisane v ukrajiniščini in vsebujejo številne podpomene, povezane z bolečimi dogodki iz zgodovine, obdobjem tranzicije ter vprašanjem identitete in jezika. Svojskost romana je tudi odkrito pisanje o intimi ter globinah ljubezni in strasti.

Prevajalki Andreji Kalc, ki je diplomirala iz slovenskega in ruskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani, magistrirala iz moderne ruske poezije, prejela pa je tudi fakultetno Prešernovo nagrado in nagrado Radojke Vrančič za mladega prevajalca, je odlično uspelo prenesti v slovenski jezik vse to razvejeno besedno tkivo energičnega, mestoma prav »hudourniškega« sloga.

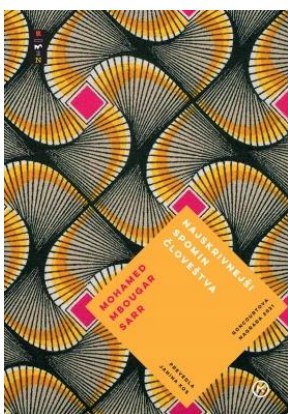
Eruptivna proza novih in novih asociativnih nanosov z dolgimi napovednimi stavki in neizčrpen tok junakinjine zavesti namreč vrtoglavo preskočita v živahen dialog, poln vložkov, odtenkov in prebliskov. Pripoved razlomljenega ritma pogosto nezaokroženih povedi je prevajalki resda dajala bolj proste roke pri ustvarjanju prevoda, hkrati pa je bila zaradi pomske gostote in »kopanja po globinah zavesti« izjemno zahteven prevodni zalogaj. Andreja Kalc mu je bila dorasla in je s tem prevodom več kot obogatila slovensko prevodno književnost.

Janina Kos

(Foto: zasebni arhiv)

***Najskrivnejši spomin človeštva* Mohameda Mbougarja Sarra**

Francoski pisatelj senegalskega rodu Mohamed Mbougar Sarr (1990) je prejel več literarnih nagrad, najprestižnejša pa je gotovo Goncourtova nagrada (2021) za roman *Najskrivnejši spomin človeštva* (tudi ljubljanski študenti francoščine so ga izbrali za Goncourtovo nagrado Slovenije). Gre za pripoved o iskanju izginulega senegalskega pisatelja T. C. Elimana (izmišljenega avtorja skrivnostne mojstrovine *Labirint nečlovečnosti* iz tridesetih let prejšnjega stoletja, okrog katere se spletajo miti), obenem pa za *hommage* Literaturi: Sarr nas vabi, naj vanjo vstopamo neobremenjeni z avtorjevo biografijo in literarnoteoretskim znanjem.

Najskrivnejši spomin človeštva je večplasten in polifon roman, v katerem se prepletajo čas, prostor ter razvejene pripovedi glavnega junaka in fiktivnih pričevalcev. Te so napisane vsaka v svoji narativni govorici, zato se ta jezikovno in idejno razgibani roman izmika žanrskim opredelitvam in predstavlja poseben prevajalski izziv: med drugim govori o vojni, kolonializmu, konfliktu med Afriko in Zahodom, izmuzljivosti resnice in skrivnosti pisanja. V tej literarni detektivki najdemo dnevniške zapise in pisma, literarnokritiške ocene in celo prvine afriško obarvanega magičnega realizma.

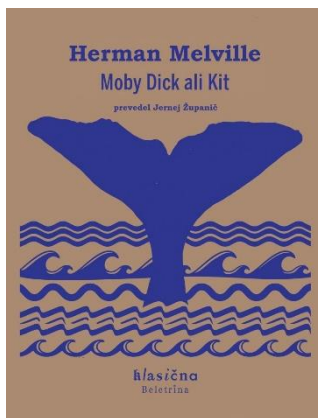
Janina Kos, letošnja Nodierova nagrajenka za prevod romana *Anomalija* Hervéja Le Telliera, se je ne le spretno prebila skozi Sarrov kompleksni labirint, ampak je v vseh odtenkih subtilno presukala pripovedno nit in suvereno razpletla njene slogovne, skladenjske in druge vozle. Po prevajalkini zaslugi smo dobili sijajno poslovenjeno mojstrovino, preneseno v naš jezik v vseh njenih mnogoterih fasetah, zato si po mnenju komisije Janina Kos zasluži nominacijo za Sovretovo nagrado.

Jernej Županič

(Foto: Matic Bajželj, LUD Literatura)

***Moby Dick* ali kit Hermana Melvilla**

Epohalno delo Hermana Melvilla (1819–1891) *Moby Dick ali kit* iz leta 1851 je eno največjih del ameriške literature, žanrsko tako raznoliko in kompleksno strukturirano, da ga nekateri literarni zgodovinarji raje kot roman imenujejo ep. Gre za pustolovsko zgodbo o lovu na kita, ki je na prvi pogled nekakšna enciklopedija pomorskih kitolovskih legend in pripovedk z osrednjo zgodbo o brezkompromisnem, obsedenem kapitanu Ahabu, ki se spusti v smrtonosno bitko s kitom velikanom. V resnici pa je vse zunanje dogajanje zavito v simboliko in alegorijo. Kit uteleša neukrotljivo naravo, Ahab človekovo maščevalno destruktivno silo. Delo je prepredeno z odlomki in motivi iz Biblije, Shakespeara, Milтона ...

in tak je tudi jezik: arhaičen, biblijski, homerski, shakespearski, miltonovski, transcendenten, a tudi prizemljeno pomorski, kitoslovski, giblje se med privzdignjenim citiranjem znanih in obskurnih virov v maniri visoke retorike, mističnimi spekulacijami, preroškim anarhizmom in mornarskim slengom.

S tem »literarnim mamutom« se je moral spoprijeti prevajalec Županič. In bil mu je kos. Ustvaril je koherenten, suveren in sočen prevod z močno avtentično prezenco. Z njim je izpričal prevajalsko kondicijo za prevajanje zelo zapletene sintakse. Ohranil je naraven epski zamah in jasno izpeljal tudi zelo kompleksne povedi, ne da bi oslabil razumljivost sporočila. Ker premore zadosten leksikalni potencial, se je lahko večje sprehajal med jezikovnimi plastmi, arhaiziral in patiniral motive in dialoge in se dobro znašel tudi v obskurnih jezikovnih legah. Iznajdljivost je pokazal tudi pri prevajanju mnogih področij, za katera v slovenščini ni izdelane terminologije (pomorstvo 19. stoletja, kitolov, tuje domorodne kulture itd.), in obenem poustvaril prepričljiv mornarski sleng.